

LEIDSE HOUT Johan Kieft beheert het water in het stadspark

Machinist van een ingenieus watersysteem

De Leidse Hout is het enige Leidse park met een historisch watersysteem en ook het enige stukje Leiden waar de gemeente zelf verantwoordelijk is voor het waterbeheer. „Iedereen denkt dat het in een uurtje is uit te leggen”, zegt Johan Kieft. De groenmedewerker van de gemeente Leiden is verantwoordelijk voor het beheer van het ingenieuze watersysteem in het stadspark, dat eind deze maand go jaar bestaat.

Ruurd Kok

Leiden ■ Vorig jaar nog wilde het Hoogheemraadschap van Rijnland het beheer overnemen van de gemeente en kwam een medewerker meelopen om te weten hoe het werkt. „Die was al snel de tel kwijt”, vertelt Kieft. Dus mocht de gemeente het blijven doen, volgens de regels van het hoogheemraadschap. En dus doet Kieft wekelijks op maandag z'n ronde, weer of geen weer. Met in de ene hand een sloothaak – flinke hark met lange steel – en in de andere een spindel – een zwaar T-vormig gereedschap om afsluiters mee open te draaien. Het dagje Leidse Hout 'is een leuk klusje, maar ook de zwaarste dag van de week’, aldus Kieft.

Kieft (57) begint z'n wekelijkse ronde 's ochtends vroeg in het hertenkamp, bij de ingang naar het Theehuis. Hij wipt een geel dekseltje weg en draait een afsluiter open om water de vijver in te laten; dat stroomt door een lange, ondergrondse buis vanuit het buitenwater aan de parkzijde van het Groene Mareidijkje. Het instromende

„Iedereen denkt dat het in een uurtje is uit te leggen

water veroorzaakt een kleine opening in het kroos. Aan de andere kant van de vijver maakt Kieft met de sloothaak de opening vrij van een overloop waarover het water in een buis verdwijnt om elders in het park weer verder te stromen.

Stromen

Het water moet altijd stromen om te zorgen dat er zuurstof in komt, anders verdwijnt het leven. Het

watersysteem strekt zich uit tot buiten het park; ook de sloten rondom de atletiekbaan en naastgelegen sportvelden maken er deel van uit, evenals de vijver voor het ziekenhuis. Om het water te laten circuleren is Kieft de hele dag in de weer met het open- en dichtdraaien van afsluiters en het vrij maken van openingen van duikers (ondergrondse waterbuizen) en overlopen.

Kieft heeft het 27 jaar geleden geleerd en heeft het hele systeem in zijn hoofd zitten. Schijnbaar kriskras loopt hij door het park, maar volgt logisch de watergangen; al lopen we wel 'tegen de stroom in'. Het groene kastje halverwege het paadje langs het water van het Groene Mareidijkje is het gemaal dat het water uit het park weer terug pompt op het buitenwater. Bij een bepaalde waterstand slaat de pomp automatisch aan. De sloot ernaartoe loopt achter het Theehuis langs en met een duiker onder de speeltuin. „Deze is heel belangrijk, als laatste sloot voor het gemaal”, vertelt Kieft. „Als deze verstopt zit, loopt het hele park onder.”

Kwaliteit

Of zijn werk effect heeft op de waterkwaliteit? Kieft las in een verslag van stadssnorkelaar Aaf Verkade over de verbeterde waterkwaliteit in de Leidse Hout; Verkade onderzoekt al snorkelend het onderwaterleven in Leiden en was in augustus 2020 voor het tweede achtereenvolgende jaar in de grote vijver gedoken. „Ik voelde me helemaal vereerd”, zegt hij. „Maar was ook met stomheid geslagen, want de waterkwaliteit valt mij nooit zo op.” Bescheiden merkt hij op dat het ook kan komen door de zwanen die vorig jaar nestelden in de grote vijver, daar veel waterplanten aten en ook de eenden wegjaagden ('die laten heel wat stront achter in het water').

Regelmatig verdwijnt Kieft tussen manshoog fluitenkruid of de enorme bladeren van het groot hoefblad. Na een tijdje herken ik de paadjes die door zijn wekelijkse ronde zijn ontstaan en de hoopjes bladafval en takken die hij uit het water vist. Door corona heeft hij extra werk gehad: er kwamen veel meer kinderen in het bos die tak-

Johan Kieft maakt wekelijks op maandag z'n ronde door de Leidse Hout, weer of geen weer.

FOTO HIELCO KUIPERS

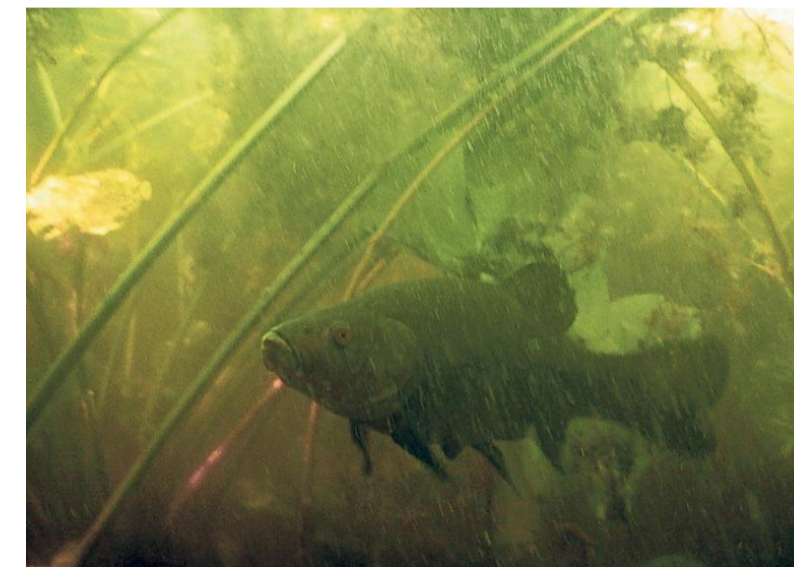
„Ik zag de hele Leidse Hout leeglopen

ken in het water gooiden of zelfs dammen bouwden die de doorstroming blokkeren. In andere jaren merkte hij dat alleen na de eerste mooie weekenden in het voorjaar, als iedereen weer eropuit gaat. „Die maandagen zijn hopeloos.”

Wetsuit

Bij de grote vijver zien we twee dames in de weer met spullen. Eén heeft een wetsuit aan en blijkt Aaf Verkade te zijn. Ze gaat vissen en rivierkreeften tellen en kijken hoe het water smaakt ('ik proef het altijd'). De bescheidenheid van Kieft wordt direct weggewuifd: „Niets dan hulde voor Johan en zijn waterbeleid.” Het doorspoelen maakt een groot verschil, maar ook het niet meer voeren van de eenden ('die poep vertroebelt de hele boel'). Ze maakt zich klaar met lamp en camera het water in te gaan. „Verkijk je niet op wat er allemaal op drijft”, zegt ze wijzend op het stuifmeel op het water. „Dat zegt niets over wat eronder zit: dat is zo mooi, zo'n Verkade-album, zo vol met vis.”

Voordat ze onder water verdwijnt, hoor ik nog over de twee zeelten die hier zwemmen ('Zulu en Mumu'), dat het absurd is dat er in Leiden een vangstverbod is voor de exotische Amerikaanse rivierkreeften die oevers kapot graven en in de stadswateren sterk in aantal toenemen ('van 47 in 2015 naar 4738 in 2020') en vertelt ze over het prachtige kunstrijf dat is ontstaan

Zeelt Mumu in de grote vijver van de Leidse Hout in augustus 2020

FOTO AAF VERKADE

van naar de bodem gezonken stokken die door hondenbaasjes in het water zijn gegooid en er niet door hun viervoeters zijn uitgehaald. „Daar begint de kringloop van het onderwaterleven.”

De volgende stop van Kieft is een afsluiter naast de stenen brug van Kraan, genoemd naar de architect ervan. Het water onder de brug staat in open verbinding met dat langs het Groene Mareidijkje en is dus ook buitenwater, net als de sloten die rondom de oude boerderij lopen. Die sloten staan ook in open verbinding met de plasvijver,

de met riet omzoomde waterpartij naast de grote speelweide die is aangelegd als pierenbadje; de betonnen bodem zit er nog in.

Stop

Langs een rij paaltjes die aangeven waar het dieper is, stroomt het water door de plasvijver naar de uitgang van het park in de hoek bij de atletiekbaan. Daar staat een gemetselde waterkering waar Kieft op gaat staan om een schuif te openen. Met het geluid van een leeglopende gootsteen perst het water zich door de smalle opening;

dit zou je de stop van de Leidse Hout kunnen noemen. Er was een keer een boomstam klem komen te zitten, waardoor de schuif niet goed kon worden dichtgedraaid, Kieft: „Ik zag de hele Leidse Hout leeglopen.” Aan de andere kant van het fietspad spuit het water de sloot langs de atletiekbaan in.

Pas in de loop van de middag begin ik het systeem te snappen: dat het halve park, inclusief grote vijver, in directe verbinding staat met het water langs het Groene Mareidijkje, en hoe een hele serie afsluitbare duikers het lager gelegen, met sloten doorsneden oostelijk deel voorzien van water, dat via die ene sloot achter het Theehuis weer wordt terug gepompt naar het Groene Mareidijkje. Frappant: de sloten in het westelijk deel liggen vol kroos. Kieft legt uit dat dat heel logisch is: dat is het hogere deel van het park met een zandige ondergrond, waar meer eiken groeien, die een minder dichte kroon hebben, waardoor er meer zonlicht op de bodem en op het water valt, wat gunstig is voor de groei van kroos.

En de stadssnorkelaar? Het water smaakte prima, zoals het ruikt: naar rottende bladeren. Ze had maar twee kreeften gespot en het zicht onder water viel tegen: het was erg troebel. Dan realiseert ze zich dat het kan liggen aan het doorspoelen van Kieft: „Vollgende keer dus niet meer op maandag duiken.”

Met een spindel, een zwaar T-vormig gereedschap, draait Kieft door het hele park afsluiters open. FOTO HIELCO KUIPERS

Leidse Hout

Volkspark de Leidse Hout bestaat op 30 juni 90 jaar; zie voor (jubileum)activiteiten: vriendenvandeleidsehout.nl Op de website van Aaf Verkade is meer te vinden over het Leidse onderwaterleven: onderwaterinleiden.nl